

Univerzita Karlova
Husitská teologická fakulta

**PRÁCE ASISTENTA PEDAGOGA VE SCIO
ŠKOLÁCH**
TEACHING ASSISTANT IN SCIO SCHOOL

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

VEDOUCÍ PRÁCE

PaedDr. Nataša Mazáčová, Ph.D.

AUTOR PRÁCE

Veronika Brejchová

Praha, červenec 2018

Poděkování

Velmi ráda bych poděkovala vedoucí práce PaedDr. Nataše Mazáčové, Ph.D, která mi velmi ochotně pomohla při výběru daného tématu a byla mi oporou při psaní této bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat svému partnerovi Ing. Pavlu Sehnalovi, který mou osobu během studií neustále povzbuzoval. V neposlední řadě patří mé poděkování respondentům, kteří aktivně a obratně spolupracovali při vyplňování sestaveného dotazníku.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou bakalářskou práci „Práce asistenta pedagoga ve Scio školách“ vypracovala samostatně. Dále prohlašuji, že všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 13. 7. 2018

.....

Anotace

V bakalářské práci „Práce asistenta pedagoga ve Scio školách“ se autorka práce zaměřila na popis konceptu ScioŠkol a především na spolupráci asistentů pedagoga s ostatními pedagogickými pracovníky v rámci celého projektu těchto soukromých škol s alternativním přístupem ke vzdělávání a s ohledem na inkluzi v českém vzdělávacím systému. Autorka se v rámci výzkumného šetření snaží čtenáři nastínit kompetence a náplň práce asistentů pedagoga ve ScioŠkole.

Klíčová slova

asistent pedagoga, ScioŠkoly, alternativní vzdělávání, inkluze, kompetence asistenta pedagoga

Annotation

In the bachelor thesis "Teaching assistant in Scio school" the author of the thesis focused on a brief description of the Scio school concept and especially on the cooperation of pedagogical assistants with other pedagogical staff within the whole project of these private schools with an alternative approach to education and with regard to the inclusion in the Czech education system. In the framework of the research, the author tries to outline the competencies and the content of the work of the teacher's assistants in Scio school.

Key words

teaching assisant, Scio school, alternative education, inclusion, teacher assistant competencies

Obsah

Seznam zkratk	6
1 Úvod	7
TEORETICKÁ ČÁST	8
2 Inkluzivní vzdělávání na území České republiky	8
2.1 Role asistenta pedagoga	10
2.2 Vzdělávání asistenta pedagoga	11
2.3 Osobnostní předpoklady pro práci asistenta pedagoga	11
3 Projekt ScioŠkoly	13
3.1 Cíle a hodnoty ScioŠkol	14
3.2 Pedagogické zásady ScioŠkol	15
3.3 Průběh výuky ve ScioŠkole	17
3.4 Role průvodce na ScioŠkole	20
3.4.1 Spolupráce mezi asistentem pedagoga a průvodcem	21
METODOLOGICKO-PRAKTICKÁ ČÁST	23
4 Kvalitativní výzkum	23
4.1 Cíle praktické části	23
4.2 Použité metody	26
4.3 Předpoklady výzkumu a jeho průběh	27
4.4 Výzkumné šetření, odpovědi respondentů	28
4.5 Závěr šetření a rozprava	42
4.5.1 Mapování skupiny respondentů	42
4.5.2 Rozsah činnosti asistenta pedagoga ve ScioŠkole	43
4.5.3 Postavení asistenta pedagoga ve ScioŠkole a jeho kompetence	43
4.5.4 Práce asistenta pedagoga s hodnotami a principy ve ScioŠkole	44
4.6 Rozprava	44
5 Závěr	46
6 Seznam použité literatury	47
7 Přílohy	48

Seznam zkratk

Sb. – sbírka zákonů

PISA – Programme for International Student Assessment

ADHD – poruchy pozornosti s hyperaktivitou, Attention Deficit Hyperactivity Disorder

1 Úvod

V práci, která nese název Práce asistenta pedagoga ve Scio školách si autorka vytyčila hned několik bodů, které se týkají náplně práce asistenta pedagoga a jeho kompetencí. Důležitým bodem pro lepší uchopení práce asistenta pedagoga je téma inkluzivního vzdělávání na území České republiky a role asistenta pedagoga v pracovním kolektivu. V další části práce autorka čtenáře seznámí s konceptem projektu ScioŠkol, s hodnotami a principy, které ScioŠkoly zastávají.

Dále se autorka v práci snaží popsat práci asistenta pedagoga ve ScioŠkole. V praktické části práce se setkáme s kvalitativním výzkumem, který by měl detailně popsat a zodpovědět otázky, které se týkají mapování skupiny respondentů, rozsahu činnosti asistenta pedagoga ve ScioŠkole, postavení a kompetence asistenta pedagoga ve ScioŠkole.

TEORETICKÁ ČÁST

2 Inkluzivní vzdělávání na území České republiky

Dne 1. 9. 2016 nabylo účinnosti ustanovení §16 82/2015 Sb., které definuje podporu vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v rámci inkluze českého vzdělávacího systému. Konkrétně se jedná o novelu zákona, jejímž cílem je co nejefektivněji integrovat žáky či studenty se speciálními vzdělávacími potřebami do kolektivu běžných škol, tříd. „(1) *Dítětem, žákem a studentem se speciálními vzdělávacími potřebami se rozumí osoba, která k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpůrných opatření. Podpůrnými opatřeními se rozumí nezbytné úpravy ve vzdělávání a školských službách odpovídající zdravotnímu stavu, kulturnímu prostředí nebo jiným životním podmínkám dítěte, žáka nebo studenta. Děti, žáci a studenti se speciálními vzdělávacími potřebami mají právo na bezplatné poskytování podpůrných opatření školou a školským zařízením.*“¹ Obecně hovoříme o žácích, kteří jsou ohroženi školním neúspěchem. Pro efektivnější práci se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami jsou k dispozici pedagogičtí pracovníci, které známe jako asistenty pedagoga.

Pokud se u dítěte projeví známky poruchy učení či jiné přidružené problémy již v mateřské škole, mělo by dojít k vyšetření v pedagogicko-psychologické poradně, kde se dítě setká s odborníky (speciální pedagog, psycholog). Kvalifikovaní znalci následně určí diagnózu a žák tak může již do první třídy základní školy nastoupit s doporučením podpůrného opatření. Problémy různého typu se ovšem nemusí rozklíčovat již před nástupem do základní školy. V takovém případě je důležité, aby byli pedagogové prvního stupně základních škol obezřetní a vnímaví.

„(2) *Podpůrná opatření spočívají v*

a) poradenské pomoci školy a školského poradenského zařízení,

¹ © 2011-2018 NÚV – Národní ústav pro vzdělávání, Národní ústav pro vzdělávání [online], [cit. 2018-04-05] Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/16>

- b) úpravě organizace, obsahu, hodnocení, forem a metod vzdělávání a školských služeb, včetně zabezpečení výuky předmětů speciálně pedagogické péče a včetně prodloužení délky středního nebo vyššího odborného vzdělávání až o dva roky,*
- c) úpravě podmínek přijímání ke vzdělávání a ukončování vzdělávání,*
- d) použití kompenzačních pomůcek, speciálních učebnic a speciálních učebních pomůcek, využívání komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých osob^{11a)}, Braillova písma a podpůrných nebo náhradních komunikačních systémů,*
- e) úpravě očekávaných výstupů vzdělávání v mezích stanovených rámcovými vzdělávacími programy a akreditovanými vzdělávacími programy,*
- f) vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu,*
- g) využití asistenta pedagoga,*
- h) využití dalšího pedagogického pracovníka, tlumočnicka českého znakového jazyka, přepisovatele pro neslyšící nebo možnosti působení osob poskytujících dítěti, žákovi nebo studentovi po dobu jeho pobytu ve škole nebo školském zařízení podporu podle zvláštních právních předpisů, nebo*
- i) poskytování vzdělávání nebo školských služeb v prostorách stavebně nebo technicky upravených. “²*

Pedagogicko-psychologická poradna společně se školou vytvoří pro žáka individuální plán, který jasně definuje, do jaké míry a jakým směrem by se měl konkrétní jedinec během výuky posouvat. V zásadě by mělo dojít k vydefinování jasných cílů ve vzdělávání konkrétního jedince.

Nutno podotknout, že klíčovou roli hraje také spolupráce mezi zúčastněnými stranami. U žáka se speciálními vzdělávacími potřebami může dojít ke zlepšení pouze v případě, že dochází ke kooperaci mezi školou, rodiči, pedagogicko-psychologickou poradnou a asistentem pedagoga. Je velmi žádoucí, aby spolupráce mezi výše zmíněnými účastníky celého procesu byla plynulá. Tento fakt hraje nedílnou roli při práci se žáky, kteří pomoc potřebují.

²© 2011-2018 NÚV – Národní ústav pro vzdělávání, Národní ústav pro vzdělávání [online], [cit. 2018-04-05] Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/16>

2.1 Role asistenta pedagoga

Výuku samotnou vždy vede vyučující, který má kompetence k tomu, aby danou látku ostatním srozumitelně předal a vysvětlil. Asistent pedagoga má za úkol dohlížet na správné řešení zadaných úkolů či pomáhat ve chvílích, kdy je žák či student z jakýchkoliv důvodů dezorientován. Asistent je například oprávněn odejít se žákem během výuky mimo třídu, pokud to vzniklá situace vyžaduje a hrozilo by narušení výuky jako takové.

Asistent pedagoga by nikdy neměl bez dohledu kompetentního vyučujícího vykládat žákům novou látku zcela sám, z důvodu dodržování didaktických metod, které vyučující využívá. Asistent pedagoga by měl vždy zcela respektovat pokyny učitele, který zodpovídá za kvalitu výuky. Je tedy velmi nutné si jasně vymežit role mezi učitelem a asistentem pedagoga, aby výuka mohla probíhat co nejkvalitněji. Spolupráce mezi učitelem a asistentem pedagoga je často nazývána jako „tandem“. Pokud tandem správně nepracuje, vznikají rozpory, které nepříspívají ke správnému klimatu ve třídě či na půdě celé školy. Klima jako takové je další nedílnou složkou pro práci s kolektivem. Cílem učitele společně s asistentem pedagoga je zkvalitnit průběh výuky v celé šíři a zajistit vhodné prostředí pro všechny zúčastněné. Proto je úkolem asistenta pedagoga pomáhat i žákům, kteří nemají speciální vzdělávací potřeby, a stát se tak oporou pro celý kolektiv. Asistent pedagoga je tedy jakousi pomyslnou prodlouženou rukou samotného učitele. *„Asistent pedagoga by neměl pracovat pouze s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, naopak – ve vybraných aktivitách by měl zastoupit učitele v práci s žáky bez postižení / bez znevýhodnění. Účelem asistentova působení u žáků bez speciálních vzdělávacích potřeb je, aby učitel získal více prostoru pro vlastní práci s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami“*.³

Důležité je také zmínit, že vedení školy by mělo zajistit informace, které se týkají spolupráce mezi pedagogickými pracovníky. Klíčem k úspěchu je tedy vyškolený pedagogický sbor, který ví, jak s asistenty pedagoga správně a efektivně spolupracovat. K těmto účelům se používají např. supervize nebo další vhodné metody, které by měly případné neshody či nesrovnalosti mezi jednotlivými pedagogickými pracovníky urovnat. Ředitelé by tedy měli podporovat další vzdělávání a osobnostní rozvoj pedagogických pracovníků na poli jednotlivých škol.

³ © Nová škola, o.p.s. 2013, Portál pro školní asistenty a asistenty pedagogů [online]. [cit. 2018-05-05]

Dostupné z: <http://www.asistentpedagoga.cz/prace-s-zaky>

Učitel, asistent pedagoga a škola samotná by měli být v kontaktu se speciálním pedagogem a aktivně spolupracovat s již zmíněnou pedagogicko-psychologickou poradnou, která v určitém horizontu časového období zhodnotí kvalitu podpůrných opatření a doporučí další postup pro práci se znevýhodněnými žáky.

2.2 Vzdělávání asistenta pedagoga

Asistentem pedagoga, který má přímý pedagogický vliv v dané třídě či skupině (jedná se o tzv. vyšší úroveň činnosti) se může stát každý, kdo absolvuje středoškolské vzdělání s maturitou, které je zaměřené na pedagogickou činnost. Pokud uchazeč o práci asistenta pedagoga úspěšně vystudoval střední školu, kterou zakončil maturitní zkouškou, ale jeho studium nebylo orientováno na pedagogiku, je žádoucí, aby si uchazeč znalosti z této oblasti doplnil kvalifikačním kurzem. Podíváme-li se do § 20 zákona č. 563/2004 Sb., zjistíme, že asistent pedagoga je z pohledu tohoto zákona vnímám jako plnohodnotný pedagogický pracovník. Je tedy velmi důležité, aby asistent pedagoga měl určité pedagogické znalosti a dovednosti, které dokáže při práci s žáky vhodně a efektivně využít. Pro tzv. nepřímou pedagogickou činnost, která zahrnuje pomocné práce ve školách či ve školském zařízení postačí uchazeči o práci asistenta pedagoga střední vzdělání s výučním listem. V některých případech může být akceptováno dokonce jen vzdělání základní. Podmínkou pro práci je ovšem opět absolvování kvalifikačního kurzu.

Na území České republiky probíhají kvalifikační kurzy akreditované Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, které nabízejí účastníkům základní znalosti v oblasti speciální pedagogiky, které jsou dostačující pro práci, kterou asistenti vykonávají. Účastníci kurzu si odnášejí širokou škálu znalostí, a to především z oblasti speciální pedagogiky. Na kurzu se lektoři dotýkají různorodých témat, které s prací asistenta pedagoga souvisejí.

Práci asistentů pedagoga také velmi často vykonávají studenti vysokých škol. V drtivé většině případů se jedná o studenty pedagogických fakult, kteří si tímto způsobem ukotvují získané teoretické znalosti a připravují se na svůj vlastní profesní život učitele. Jedná se tedy o efektivní proces praxe pro nastávající pedagogy. Práce asistenta pedagoga je vhodná především pro budoucí speciální pedagogy.

2.3 Osobnostní předpoklady pro práci asistenta pedagoga

Dalším důležitým faktorem pro práci asistenta pedagoga jsou tzv. osobnostní předpoklady. Předpokládá se, že člověk, který se uchází o pozici asistenta pedagoga, je člověk, který je připravený na práci se žáky a je pro tento typ práce vhodný svým

psychologickým profilem. Mělo by se jednat o člověka vnímavého, empatického a především trpělivého. Nedílnou součástí osobnostních předpokladů pro práci asistenta pedagoga je také důslednost, neboť je třeba dohlížet na plnění zadaných úkolů v dlouhodobém časovém horizontu a na jednotlivé kroky je třeba vždy plynule navázat. Asistent pedagoga se každý den potýká nejen s dětmi, ale také s dalšími pedagogickými pracovníky, které musí respektovat a plně jim naslouchat.

Důležitým prvkem pro práci asistenta pedagoga je především kladný vztah k práci s dětmi. *„Kladný vztah k dětem považujeme za nejdůležitější osobnostní předpoklad. Jde hlavně o to, aby v této pozici nepracovali lidé, kteří tuto práci vykonávají, protože nemají jiné pracovní možnosti. Kromě toho by tyto osoby neměly mít předsudky vůči postiženým, cizincům či určitým sociálním skupinám. Jen tak může „klientovi“ napomoci k úspěšné integraci do běžné základní školy. Klíčová je také schopnost empatie. Asistent pedagoga by měl mít možnost získat určité informace o svém/svých svěřenci/cích a jeho rodině/nách. Díky nim pak může chápat mnoho situací a stavů a napomoci je řešit. To vše předpokládá jeho komunikativnost.“*⁴ Další nedílnou složkou při výběru asistenta pedagoga je samozřejmě také trestná bezúhonnost.

Kvalitu asistentů pedagoga nehodnotí jen škola samotná, ale také školní inspektoři, kteří do škol v rámci inspekcí docházejí.

⁴ KENDÍKOVÁ, Jitka. *Vzdělávání žáka s SVP*. Praha: Raabe, 2016. Dobrá škola. ISBN 978-80-7496-213-4., s. 74

3 Projekt ScioŠkoly

„Děti mají přirozenou, vrozenou a evoluci rozvinutou chuť a potřebu učit se a rozvíjet. Jen tak se naučily chodit, mluvit, jednat s okolím a spoustu dalších věcí. Proto důvěřujeme dětem, že se chtějí učit a že vědí, jak se učit. Víme ovšem také, že tato potřeba a schopnost učit se je dosti křehká a lze ji snadno pokazit. Snažíme se proto hledat cestu jak ji podpořit, vyhýbat se postupům, které by ji mohly poškodit, a pokud už je porouchaná, což se stává u dětí, které k nám přicházejí z tradičních škol, snažíme se ji napravit.“⁵

Majitel společnosti Scio Ondřej Šteffl se rozhodl založit soukromé školy s alternativním přístupem ke vzdělávání, které budou reagovat na dnešní společnost a dbát na aktuální potřeby žáků. *„Jako alternativní můžeme chápat všechny druhy škol, soukromé i státní, které mají jeden podstatný rys: odlišují se od hlavního proudu standardních (běžných, normálních) škol dané vzdělávací soustavy. Odlišnost může spočívat v jiných způsobech organizace výuky či života dětí ve škole, v jiných kurikulárních strukturách (změny v obsahu vzdělávání), v jiných parametrech edukačního prostředí. (např. jiné architektonické ztvárnění učeben či školních budov), v jiných způsobech hodnocení výkonů žáků, v jiných vztazích mezi školou, komunitou a rodiči atd...“⁶* První ScioŠkola, která sídlí na Praze 11, byla založena v září roku 2015. Časem začaly školy přibývat. Školy tvoří tzv. „ScioPolis“, které se snaží o provázanost jednotlivých škol a společné setkávání.

Cílem ScioŠkol je reagovat na aktuální potřeby společnosti a vytvořit zcela nový pohled na vzdělávání. *„Z hlediska pedagogického je inovační funkce alternativních škol tou nejdůležitější. Znamená, že alternativní školy vytvářejí prostor, v němž se realizuje experimentování a různé inovace vzdělávání. Tyto inovace jsou velmi pestré podle typu alternativní školy či pedagogické koncepce, na níž je škola založena. Převážně se však týkají dvou oblastí: Jednak jde o inovace v organizaci vzdělávacího procesu (nestandardní metody výuky, netradiční způsoby komunikace mezi partnery vzdělávacího procesu, jiné typy psychosociálního klimatu ve třídách a školách aj.), jednak jde o inovace v obsahu vzdělávání (nestandardní vyučovací předměty, inovace ve způsobech prezentace vzdělávacích obsahů aj.).“⁷* ScioŠkoly se prezentují především tím, že vedou žáky ke zdravému kritickému

⁵ © www.scio.cz, s.r.o, ScioŠkoly - školy, kam se děti těší, 2018, [online], [cit. 2018-05-05]

Dostupné z: <https://www.scio.cz/scioskoly/>

⁶ PRŮCHA, Jan. *Alternativní školy*. 60-291-94. Vysoká pedagogická fakulta v Hradci Králové: Gaudeamus, 1994. ISBN 80-7041-972-5. s. 7

⁷ PRŮCHA, Jan. *Alternativní školy*. 60-291-94. Vysoká pedagogická fakulta v Hradci Králové: Gaudeamus, 1994. ISBN 80-7041-972-5. s. 15

myšlení a zároveň se snaží žáky naučit samostatně řešit různé situace, problémy. ScioŠkoly se zaměřují pedocentricky, což je pro alternativní školy typické.

Ondřej Šteffl je přesvědčen, že jedině tak můžeme vzdělat novou generaci lidí, která bude soběstačná a především studijně autonomní. Studijní autonomii vnímá jako zcela stěžejní bod celého projektu.

Zakladatel projektu ScioŠkol zcela otevřeně kritizuje veřejné školství. Považuje za velmi nešťastné, že se žáci na základních školách učí pouze opakovat, co se ve školách dozvěděli. Poznatky tak pouze memorují a častokrát si neuvědomují důležité souvislosti, které jsou nezbytné pro další studium a osobní rozvoj. Dle Ondřeje Šteffla je u žáků na veřejných základních školách častokrát potlačována přirozená zvědavost a kreativita. Na ScioŠkole jsou tedy podporovány aktivity, které žáky vedou k řízení sebe sama a určování priorit při práci. „*Myšlenku založit síť základních škol jsem nosil v hlavě dlouho. Nejdřív jsme se věnovali projektu paralelního vzdělávání. Řada rodičů měla pocit, že škola nedává dětem to, co by je připravovalo do života. Vymysleli jsme proto webový projekt Druhá noha a ScioHouse., v nichž děti můžou po vyučování rozvíjet kreativitu, komunikaci a kritické myšlení. Rodiče ale chtěli víc. Druhý důvod byl, že když jsme pořád kritizovali školství, lidé nám říkali, že to umí každý. Ať se tedy předvedeme, jak se to dělá. Tak jsme se do toho pustili. Svolarli jsme ve Sciu poradu a všichni byli pro. Za tři týdny jsme museli sehnat všechny papíry, abychom mohli první školy otevřít v Praze. Pak následovalo Brno, Olomouc a teď už je škol osm (...)*“⁸

3.1 Cíle a hodnoty ScioŠkol

Hodnoty, o které se snaží ScioŠkoly opírat, jsou jasně definované. Rodiče, děti či jiní zájemci je naleznou na webových stránkách společnosti Scio či v brožurách, kterými se ScioŠkoly prezentují. Hodnoty vypadají následovně: *Svoboda, morálka, aktivita, optimismus, odvaha, otevřenost*. Všechny zmíněné hodnoty by měly být nedílnou součástí každé ScioŠkoly a měl by být ze strany vedení škol kladen skutečný důraz na to, aby každý průvodce⁹ či asistent pedagoga výše zmíněné cíle znal.

Svoboda je zde vnímána především jako svoboda projevu žáků a svoboda výběru. Již zmíněná projektová výuka vede k tomu, aby se žák svobodně rozhodl, čemu se chce v daný moment věnovat a jaké téma ho oslovilo. *Morálka* je pro ScioŠkoly zcela zásadní a klíčovou

⁸ KALENSKÁ, Blanka., Státní maturitu bych zrušil. Téma. Praha 5, 2018, (23), 74. ISSN 2336-4815.

⁹ Průvodce = učitel ve ScioŠkole

hodnotou, kterou je třeba mít neustále na mysli. Ve svobodné, liberální škole se dítě může snadno dostat do situace, kdy nebude mít jasně vyhraněné mantinely. Je tedy velmi žádané, aby byli průvodci i asistenti pedagoga co nejvíce důslední a dbali na dodržování všech pravidel, morálních i etických hodnot. Dále je třeba podotknout, že fenomén svobody souvisí i přirozeným chybováním. Je tedy nezbytně nutné dát žákům možnost chybovat... Přínosná práce s chybou je ovšem možná pouze ve svobodném a bezpečném prostředí.

Dalším důležitým prvkem v koncepci ScioŠkol je samotná *aktivita*. Přirozeně zvědavé dítě je také dítě aktivní. V tomto smyslu se bavíme o jakési tvůrčí aktivitě. Je třeba, aby každý žák měl prostor pro vlastní míru kreativity a vlastní iniciativu.

Čtvrtou definovanou hodnotou je *optimismus*. Prostředí ScioŠkol by mělo být vlídné, průvodci i asistenti pozitivně naladěni. ScioŠkoly se snaží především o to, aby se jejich žáci naučili pozitivně nahlížet na vzniklé situace. Věří, že pokud si žák osvojí způsob pozitivního myšlení již na základní škole, bude pozitivně nahlížet na svět i v dospělém věku. Posledními hodnotami jsou *otevřenost a odvaha*. Ondřej Šteffl tvrdí, že si váží odvahy všech rodičů, kteří se nebáli své děti umístit do nového projektu, který nemá dlouholetou tradici a historii. Každý průvodce či asistent pedagoga má také za úkol v dětech a dospívajících samotnou odvahu probouzet. *Otevřenost* je důležitá pro celý projekt jako takový. Vzhledem k faktu, že ScioŠkoly jsou soukromé subjekty, je důležité, aby byl celý chod školy transparentní. Rodiče musí škole důvěřovat a škola by měla důvěřovat rodičům. Vedení jednotlivých škol by mělo být otevřené poznatkům, které přinášejí pedagogičtí pracovníci, kteří se ve škole nacházejí a dohlíží na správné klima. Proto se ve ScioŠkolách vedení školy schází s průvodci na pravidelných poradách. Na těchto setkáních mohou být přítomni i asistenti pedagoga. Jejich účast však doposud není povinná.

3.2 Pedagogické zásady ScioŠkol

ScioŠkoly nejen na svých oficiálních webových stránkách, ale také v informačních letácích či brožurách definují pedagogické principy, které by měly celý koncept co nejlépe vystihovat. Tyto jednotlivé zásady jsou další neodmyslitelnou součástí celého projektu a je nezbytně nutné se s nimi seznámit. Pochopení těchto zásad nám lépe umožní uchopit systém fungování ScioŠkol.

Prvním zásadním bodem je samotná myšlenka, že *děti se chtějí samy učit*. Tento podstatný fakt byl v práci autorkou již zmíněn. Je třeba si uvědomit, že děti i dospívající mají přirozenou touhu po poznání. Škola má jedincům dopřát prostředí, které bude zcela

vyhovující. Ze studií se nesmí stát závod. Druhý definovaný bod se týká lidské individuality. ScioŠkoly neopomíjejí, že *každé dítě je jedinečné*. Každý má tedy své vlastní potřeby. Nikdo z nás nemá stejně startovní podmínky pro rozvoj. Průvodci s touto informací pracují. Tento bod samotný je důležitý především pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami. Průvodci mohou společně s asistentem pedagoga zhodnotit stav, ve kterém se žák nachází, a stanovit vhodné cíle, které pro dítě budou dosažitelné. Třetí bod hovoří o *Otevřenosti mimo školu*. Tím je myšleno učení mimo školu. Lidé se nevzdělávají jen ve školních lavicích. Je důležité propojit teoretické a praktické dovednosti. ScioŠkoly podporují výuku mimo školní půdu pomocí návštěv zajímavých a nevšedních míst. Čtvrtý bod je zaměřen na školní prostředí. Hovoří o *rozmanitém a motivujícím prostředí*. „*Nejdůležitějším prvkem prostředí školy je ovšem všudypřítomná chuť, touha a potřeba se učit. Chuť k učení sice mají děti vrozenou, ale rozvíjet ji stěží mohou s někým, kdo se sám neučí. Naopak, pokud na průvodcích vidí, že je vzdělávání součástí jejich života, přijmou ho snáze i do svého.*“¹⁰

Pátý princip pojednává o *směřujícím prostředí*. Škola má žákům umožnit co možná nejlepší možný rozvoj v oblastech, které budou pro dané jedince skutečně využitelné a budou plynule navazovat na další vzdělávání. Na půdě školy by se dítě mělo směřovat tím směrem, které je pro individuálního jedince co nejvíce přínosné. Šestý bod se zaměřuje na *bezpečné a přívětivé prostředí*. V bodě sedmém se seznamujeme s myšlenkou, že *hlavním aktérem učení je dítě*. Tato myšlenka pracuje především s faktem, že je zapotřebí s informacemi, které dětem předáváme, pracovat tak, aby je mohly co nejlépe uchopit, zpracovat a osvojit si je. V bodě osmém se dostáváme k samotnému hodnocení – *zpětná vazba, ne známky*. Autorka práce se bude nadále tématu hodnocení věnovat v další kapitole této práce. Předposlední bod, tedy bod devátý, je zaměřen na *zónu nejbližšího rozvoje*. Pro lepší porozumění tohoto bodu předkládá autorka citaci z oficiálních webových stránek ScioŠkol, která čtenáři myšlenku srozumitelně představí „*Když děláme něco, co už dokonale ovládneme, neučíme se. Když se pokoušíme o něco, co je zcela mimo naše schopnosti, neučíme se. A v obou případech ztrácíme motivaci. Motivující a nejefektivnější je učení v takzvané zóně nejbližšího rozvoje – tam, kde je pro nás úkol již výzvou, ale stále jsme schopni jej zvládnout. Pro dítě, které sčítá a odčítá do deseti, není výzvou počítat stále dokola 2 + 3. Ani se při tom moc neučí. Kdybychom ale po něm z ničeho nic chtěli např. dělení se zbytkem,*

¹⁰ © www.scio.cz, s. r. o, ScioŠkoly - školy, kam se děti těší, 2018, [online], [cit. 2018-05-05]
Dostupné z: <https://www.scio.cz/scioskoly/principy.asp>

*nebylo by toho schopno. Nenaučilo by se to a pravděpodobně by ztratilo k počítání chuť. Zónou nejbližšího rozvoje pro takové dítě je např. počítání s přechodem přes desítku.*¹¹

Bod poslední, tedy bod desátý, hovoří o samotném procesu učení. ScioŠkoly reflektují skutečnost, že o učení toho jako společnost mnoho nevíme. Je tedy třeba neustále reflektovat nové vědecké poznatky. Jako společnost nevíme o fungování lidského mozku zcela vše potřebné. *„Ve ScioŠkolách víme, že toho mnoho nevíme. Hledáme nejlepší možné řešení. Proto se i my pouštíme do různých experimentů s učením, ale vždy s velkou opatrností a vždy dobře sledujeme, jaké jsou reakce dětí. Nuda, nezájem, nespokojenost dětí jsou pro nás vždy signálem, že něco děláme špatně, a hledáme nápravu. Jelikož jsme si vědomi toho, že o učení mnohé nevíme, dokážeme pružně reagovat, měnit, vylepšovat.*¹²

3.3 Průběh výuky ve ScioŠkole

Denní výuka je většinou rozdělena do dvou sekcí. První sekce je nazývána trivium a trvá první dvě vyučovací hodiny. Trivium obsahuje matematiku, čtení (český jazyk) a cizí jazyk. Matematika je ve ScioŠkolách velmi často vyučována dle metody Hejného. Samotný Ondřej Šteffl je velkým zastáncem této metody. Tvrdí, že na veřejných školách je matematika vyučována zcela chybným způsobem. Dle Šteffla může být takový způsob pro některé jedince dokonce traumatizující. Sám profesor Hejný první ScioŠkolu z vlastní iniciativy navštívil a seznámil se s konceptem celé školy. Osobně byl přítomen na několika hodinách matematiky a vedl dialog se žáky.

Při čtení by se žáci měli naučit především naučit pracovat s textem. ScioŠkoly reflektují skutečnost, že velké množství studentů nerozumí čtenému textu. *„Když PISA testovala čtenářskou gramotnost u našich patnáctiletých dětí, zjistilo se, že 25 % z nich, i když umí číst, nerozumí textu. Když jim dáte příbalový leták k léku, nevědí, kolik si ho mají vzít, protože je na něj text příliš složitý (...)*¹³ Pro český jazyk se tedy hojně využívá metoda, která je známá jako čtení s porozuměním. Žák se snaží pracovat s textem a odpovídat na otázky, které s daným obsahem souvisí.

Při výuce cizího jazyka bývají do role průvodce vybráni především rodilí mluvčí. Dle konceptu ScioŠkol je především nutné, aby se žák s cizím jazykem seznámil přirozeným

¹¹ Tamtéž [online]. [cit. 2018-22-06]

¹² Tamtéž [online]. [cit. 2018-22-06]

¹³ KALENSKÁ, Blanka., Státní maturitu bych zrušil. Téma. Praha 5, 2018, (23), 74. ISSN 2336-4815.

způsobem. Průvodce na žáky mluví převážně cizím jazykem. Nutno podotknout, že někteří průvodci, kteří mají na starosti výuku cizích jazyků, neovládají plynule český jazyk. Průvodci a žáci se tedy od sebe učí navzájem.

ScioŠkoly samozřejmě nezapomínají ani na tělesnou výchovu. Zde je kladen velký důraz na to, aby se se z pohybu nestal jen hon za výkonem. Žáci jsou motivováni k pohybu rozmanitými aktivitami. Někteří průvodci využívají pohyb při projektech, kdy mají žáci za úkol sehrát divadlo apod. Ve škole si žáci mohou v rámci tělesné výchovy častokrát zvolit sport, kterému se chtějí aktivně věnovat. V rámci těchto hodin je žákům umožněno soustředit se na danou aktivitu po určitý čas. ScioŠkoly v rámci tělesné výchovy zaměstnávají i externí pracovníky, kteří jsou experty na daný sport a mohou tak žákům přinést profesionální pohled.

Po triviu přichází projektové vyučování, které průměrně trvá dvě vyučovací hodiny, tedy 90 minut. Projektová výuka doplňuje ostatní předměty, které známe z běžných základních škol. Projektová výuka je oficiálně vedena pod jedním předmětem, který je pojmenován jako „Svět v souvislostech“.

Na těchto projektech si žáci mohou osvojit poznatky napříč různými obory. „*V kontextu tvorby a zařazování průřezových témat do výuky na základních a středních školách se jako velmi podnětné jeví právě projektové vyučování. Zkušenosti tvořivých učitelů a hodnocení spokojených žáků ukazují, že projekty jsou jednou z vhodných cest, jak uchopit zajímavé problémy. Projektové vyučování je založeno na řešení komplexních teoretických nebo praktických problémů na základě aktivní činnosti žáků (Skalková, 2007). Projektové vyučování usiluje o překonávání takových neduhů tradiční školy, jako je izolovanost a roztržštěnost poznatků, odtrženost od reality života, mechanické učení a ztrnulost školní práce (...)*“¹⁴ Průvodci se snaží se žáky komunikovat a najít tak témata, které samotné žáky zajímají a které rozvíjejí další zvědavost. „*Projektové vyučování žákům umožňuje zpracovávat aktuální problémy, které jsou jim blízké, vyžaduje aktivitu a angažovanost nejen od žáků, ale i od učitelů. Učitelé připravují projektové vyučování v týmech, žáci zpracovávají úkoly ve skupinách.*“¹⁵ Díky projektové výuce by žáci měli dojít k všeobecnému přehledu, který bude tvořit pevný základ pro budoucí vzdělávání. Projekty bývají velmi často propojovány s cizími jazyky. Žáci si tedy osvojí širší slovní zásobu. Projekty jsou zakončené

¹⁴ MAZAČOVÁ, Nataša. *Vybrané pedagogické inovace v současné škole*. Praha: Univerzita Karlova v Praze - Pedagogická fakulta, 2008. ISBN 978-80-7290-373-3., s. 35

¹⁵ TOMKOVÁ, Anna, Jitka KAŠOVÁ a Markéta DVOŘÁKOVÁ. *Učíme v projektech*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-527-1, s. 19

hromadnými prezentacemi. Závěrečné výstupy mají být jakýmsi shrnutím probíraného či zkoumaného tématu. Prezentovat mohou skupinky či jednotlivci. Ostatní skupiny se tedy obohatí o získané poznatky od vlastních spolužáků. Žáci si na konci projektu mohou sdělit zpětné vazby a společně s průvodci zhodnotit práci, kterou jejich kolegové odvedli. Žáci tak mají možnost natrénovat si základní rétorické dovednosti a naučit se prezentovat před ostatními.

Jeden den v týdnu je vždy věnován tzv. samorostu. Během tohoto dne mají žáci možnost pracovat na svých vlastních projektech. Průvodci a asistenti posléze jen kontrolují, zda žák na vybraném projektu skutečně pracoval. Obsah své práce si žáci volí sami. Cílem samorostu je, aby žáci poznali, co je skutečně baví a v čem vynikají. Zároveň se učí řídit si čas, který je pro práci jasně vymezen.

Nadále je důležité podotknout, že v ScioŠkolách nenarazíte na běžné třídy, ale na seskupení žáků dle jejich věku v tzv. „věkovkách“. V jedné skupině se tedy pohybují žáci napříč dvěma ročníky. Jednotlivá „věkovka“ se nadále rozděluje na skupiny žáků dle jejich aktuálních potřeb a možností. Skupiny mají tedy oddělené rozvrhy. Dochází tak k tomu, že je při hodinách méně žáků na jednoho pedagogického pracovníka. Touto cestou se vytváří snaha o co nejefektivnější styl výuky, který jednotlivým žákům dodá dostatek prostoru pro porozumění probíraného předmětu.

Dalším důležitým poznatkem je fakt, že ačkoli je společnost Scio spojená s testováním, na ScioŠkolách k žádnému testování ani zkoušení primárně nedochází. Žáci nejsou známkováni a hodnocení probíhá vždy formou slovního hodnocení. Průvodce v hodnocení sumarizuje především to, jak se daný jedinec zlepšuje či naopak zhoršuje v konkrétních dovednostech. Touto cestou se ScioŠkoly snaží dávat žákům a rodičům co nejlepší možné informace o dovednostech konkrétního žáka. Na dané body v hodnocení se může v budoucnu žák zaměřit sám nebo své nedostatky zlepšovat s pomocí školy. Hodnocení pomocí známek bývá často velmi obecné a nekonkrétní. Mohou nastat i takové situace, že známkování žáky stresuje a paradoxně demotivuje od lepších výsledků. Učení se stává jakýmsi závodem o lepší výsledky. Tento proces může narušit vztah k učení a negativně ovlivnit budoucí vývoj daného jedince. Žáci se kvůli špatným známкам častokrát bojí chybvat. Práce s chybou je ovšem velmi důležitá a k životu člověka neodmyslitelně patří, jak již autorka práce výše zmínila.

Ondřej Šteffl tvrdí, že se jeho školy nemají stát závodem o nejlepší výkony. Upozorňuje na fakt, že každé dítě je jedinečné a má rozvíjet to, v čem je dobré a co ho baví.

Do chodu školy jsou zařazeny také hromadné schůzky žáků s průvodci tzv. „shromáždění“. Na těchto setkáních se řeší aktuální potřeby či problémy školy. Žáci mají možnost se společně domluvit na pravidlech, která se ve škole budou zavádět. Tento proces by měl žáky vést k větší samostatnosti a ke značné míře vlastní zodpovědnosti. Žáci posléze mohou nastaveným pravidlům lépe porozumět a dokázat nést následky, pokud jasně nastavená pravidla poruší. Setkání se odehrává jedenkrát týdně. Pokud se ovšem vyskytne akutní potřeba shromáždění tohoto typu, je možné schůzku svolat i vícekrát do týdne. Žáci zde mohou řešit problémy při výuce či osobní vztahy.

3.4 Role průvodce na ScioŠkole

„My mu neříkáme učitel, ale průvodce, protože provází děti na cestě za poznáním. Musí ho bavit práce s dětmi a musí v ní vidět smysl. Důraz klademe na to, aby si na nic nehrál a neměl potřebu ostatním něco dokazovat, zejména ne dětem. Lidé, kteří „vědí, jak to je“, se pro práci u nás nehodí. I my ve škole děláme chyby, ale snažíme se z nich poučit a příště to udělat líp. Naše filozofie je založená na tom, že děti se samy chtějí učit. Nechceme je nutit, jak se to ve většině škol děje. Příroda jim dala dlouhé dětství a vybavila je touhou poznávat (...)“¹⁶

Na ScioŠkolách neexistuje role učitele, ale objevují se zde tzv. průvodci. Průvodci by neměli vyučovat klasickým způsobem. Průvodci by měli žáky provádět daným učivem, motivovat, směřovat a především jim naslouchat. Postava průvodce má za úkol dávat žákům prostor pro zvědavost a kreativitu. Mělo by se jednat o osobnosti, které žáky dokáží obohatit o své vlastní poznatky a zkušenosti nejen na poli běžné výuky, ale především o důležité poznatky ze života samotného. Proto při výběru nových průvodců nehraje role pedagogické vzdělání, ale dominantními prvky jsou pracovní zkušenosti a vlastní motivace pro práci s dětmi a dospívajícími. Dle vedení ScioŠkol se může stát průvodcem každý, kdo má přirozené pedagogické vlohy a značnou míru entuziasmu.

Ke správné atmosféře na škole má dopomáhat fakt, že každý průvodce se také stává tzv. patronem. Patron má na starosti více žáků z konkrétní věkové skupiny a pomáhá jim při řešení různých situací. Na veřejných školách má tuto roli plnit třídní učitel. Rozdíl mezi

¹⁶ KALENSKÁ, Blanka., Státní maturitu bych zrušil. Téma. Praha 5, 2018, (20), 74. ISSN 2336-4815.

třídním učitelem a patronem je ten, že patron má na starost méně žáků a vedení školy pravidelně dohlíží na práci, kterou patron vykonává. Patron má v popisu práce vykazovat reporty o jednotlivých žácích a mapovat jejich chování, aktivitu při práci ve škole apod. Zároveň se jedná o jakousi primární prevenci před možnou šikanou a vznikem problémů na poli osobních vztahů mezi jednotlivými žáky. Patron by měl mít se svým svěřencem navozen vztah, který bude zahrnovat značnou míru důvěry a pochopení. Každý patron spolupracuje se školním psychologem a snaží se předcházet možným problémům. Patroni by měli být v úzkém kontaktu i s rodiči svěřenců a pravidelně se s nimi scházet, pokud to daná situace vyžaduje. Role patrona je důležitá především u dětí se speciálními vzdělávacími potřebami. Patron také spolupracuje s asistentem pedagoga a snaží se s ním plánovat co možná nejlepší postup při práci s konkrétním žákem. Dochází tak k lepší informovanosti všech zúčastněných.

Patron může informovat asistenta pedagoga o náhlých situacích, které mohou ovlivnit výkon a soustředěnost žáka a naopak. Cílem takové spolupráce je, aby byl žák na půdě školy v bezpečném a komfortním prostředí, které je nedílnou součástí pro správný rozvoj jedince. Patron vede se žákem pravidelně tzv. individuální rozhovory, které se odehrávají jen mezi patronem a žákem. Žák má při takovém rozhovoru vlastní prostor pro kladení otázek. Patron žákovi naslouchá a motivuje ho. V případě, že se žák svěří s problémy, které přesahují kompetence patrona, osloví patron již zmíněného školního psychologa či jiného kompetentního pracovníka. Pokud to daná situace vyžaduje, přizvou se k spolupráci rodiče, kteří se žákem nadále mohou pracovat ve spolupráci se školou i mimo školní půdu.

3.4.1 Spolupráce mezi asistentem pedagoga a průvodcem

Kooperace mezi asistentem pedagoga a průvodcem je jednou z klíčových složek při práci se žákem se speciálně vzdělávacími potřebami. Vzhledem k faktu, že na ScioŠkolách značnou roli hraje již zmíněná projektová výuka, je třeba, aby byl asistent pedagoga značně samostatný. Témata projektů se mění zhruba jednou do měsíce. Žáci se přeskupují do různých skupin podle vybraného projektu. Uvnitř těchto skupin dochází k dalšímu členění do pracovních podskupin. Žáci se speciálně vzdělávacími potřebami se tedy neustále objevují v nových situacích, v nových skupinách s jinými spolužáky. Žáci by se tedy měli těmto změnám umět přizpůsobovat, snažit se spolupracovat. Role asistenta pedagoga je v této věci zcela jasná, musí zamezit případným problémům a včas je předvídat. Pokud si je asistent pedagoga vědom, že jedinec není schopen v dané skupině pracovat, měl by kontaktovat průvodce a společně s ním vzniklou situaci vyřešit tak, aby

nebyl narušen chod projektu či popřípadě svým konáním nenarušil interní vztahy v dané skupině žáků. Každý průvodce má za úkol své projekty naplánovat tak, aby zásahy asistenta pedagoga v tomto ohledu byly co nejmenší. Pokud ale dojde k situaci, že průvodce určité nuance mezi žáky přehlédne, je zásah asistenta pedagoga nezbytně nutný.

Asistent pedagoga by měl detailně znát výukové metody konkrétních průvodců, aby mohl vždy obratně reagovat na vzniklé situace. Je třeba, aby reagoval v souladu s názory průvodců, kteří projekt vedou. Pokud průvodce asistenta neseznámí se svým výukovým plánem a metodami, které bude při výuce využívat, může velmi snadno dojít k jakémusi dezinformačnímu šumu, který při práci s dětmi není žádoucí.

METODOLOGICKO-PRAKTICKÁ ČÁST

4 Kvalitativní výzkum

Tato část práce se věnuje již samotnému výzkumu, pochopení a popisu subjektivního vnímání role asistenta pedagoga ve ScioŠkole. V této kapitole autorka popisuje způsob, průběh a použité metody, které poslouží pro popis závěrů výzkumu.

4.1 Cíle praktické části

Cílem metodologicko-praktické části je zmapovat, porovnat a porozumět subjektivním zkušenostem, názorům a postojům osob na pozici asistentů pedagoga působících ve ScioŠkole. Primárně jde o zmapování kompetencí asistentů pedagoga ve ScioŠkole a o ztotožnění s hodnotami a principy, které ScioŠkoly zastávají. Nadále se autorka práce snaží zmapovat, jak tyto principy a hodnoty asistenti pedagoga dokáží reálně zapracovat při práci se samotnými žáky a jaké jsou kompetence asistentů pedagoga při práci s dětmi ve spolupráci s ostatními pedagogickými pracovníky.

Pro potřeby práce byly sestaveny tematické okruhy, které zahrnují výše uvedené cíle. Tyto okruhy posloužily pro sestavení vhodných otázek a umožnily kategorizovat odpovědi respondentů.

Tematické okruhy:

- 1) Mapování skupiny respondentů
- 2) Rozsah činnosti asistenta pedagoga ve ScioŠkole
- 3) Postavení asistenta pedagoga ve ScioŠkole a jeho kompetence
- 4) Práce asistenta pedagoga s hodnotami a principy ve ScioŠkole

Při sestavování otázek bylo vycházeno z předpokladu, že navržené tematické okruhy korespondují s vytyčenými cíli. V sestaveném dotazníku autorka práce dbala na skutečnost, že položené dotazy musí mít vypovídající hodnotu. Při sestavování dotazníku bylo pro autorku práce důležité zodpovědět následující otázky: Proč potřebuji znát konkrétní informaci? - Pro tuto otázku byl vždy popsán cíl otázky. Ten se vztahuje k tematickým

okruhům a cílům celé práce. Dále byl pro každý dílčí dotaz sestaven účel otázky. Účel otázky lze zjednodušeně vysvětlit otázkou: K čemu použiji odpověď respondenta?

Otázky pro potřeby naplnění cílů byly stanoveny následovně:

1) Co vás přivedlo k práci asistenta pedagoga a kdy?

Cíle otázky: kvalifikace respondenta, délka praxe, případně i předešlé zkušenosti z jiných škol

Účel informace: podklad pro interpretaci dalších otázek

2) Vykonávala jste funkci asistenta pedagoga i na jiné škole než je ScioŠkola?

Cíle otázky: kvalifikace respondenta, popis pracovních zkušeností respondenta

Účel informace: podklad pro interpretaci dalších otázek

3) Jak jste byla při nástupu do ScioŠkoly seznámena s koncepcí celého projektu?

- a) Při nástupu do zaměstnání jsem byla vedením ScioŠkoly zcela seznámena s koncepcí.
- b) Při nástupu do zaměstnání jsem byla vedením ScioŠkoly seznámena s koncepcí jen částečně.
- c) Při nástupu do zaměstnání jsem nebyla vedením ScioŠkoly seznámena s koncepcí.

Cíle otázky: kvalifikace respondenta, seznámení s konceptem ScioŠkol

Účel informace: podklad pro interpretaci dalších otázek

4) Co je v popisu vaší práce na pozici asistenta pedagoga ve ScioŠkole?

Cíle otázky: výčet aktivit a pracovní náplně asistenta pedagoga

Účel informace: rozsah činnosti asistenta pedagoga

5) Je náplň práce ve ScioŠkole širší než na škole veřejné?

Cíle: výčet okruhů pracovní náplně nad rámec běžné školy

Účel: rozsah činnosti asistenta pedagoga ve ScioŠkole

6) Odpovídá rozsah vaší činnosti na pozici asistenta pedagoga zákonem definovanému rozsahu?

Cíle otázky: výčet aktivit a pracovní náplně asistenta pedagoga

Účel informace: rozsah činnosti asistenta pedagoga a jeho kompetence

7) Jsou vaše kompetence při práci asistenta pedagoga ve ScioŠkole nastaveny dostatečně jasným způsobem?

a) Ano, kompetence asistenta pedagoga ve ScioŠkole jsou jasně vymezené

b) Kompetence asistenta pedagoga ve ScioŠkole nejsou jasně vymezené

Svou odpověď rozveďte:

Cíle otázky: kompetence asistenta pedagoga, postavení v pracovním kolektivu

Účel informace: úroveň nastavení role asistenta pedagoga

8) Jste z pozice asistenta pedagoga dostatečně vtažena do spolupráce s rodiči, patronem a speciálním pedagogem?

Cíle otázky: úroveň nastavení pracovní činnosti v rámci ScioŠkoly

Účel informace: kompetence asistenta pedagoga

9) Nakolik se ztotožňujete s hodnotami a principy ScioŠkol?

a) Ztotožňuji se zcela. Principy a cíle jsou mi velmi blízké.

b) Ztotožňuji se jen zčásti. Principy a cíle jsou nastaveny dle mého názoru správně, ale k celému systému mám jisté výhrady.

c) Příliš se s principy a hodnotami neztotožňuji, ale kladně hodnotím snahu o nový přístup ke vzdělávání.

- d) S principy a hodnotami ScioŠkol se neztotožňuji. Dávám přednost klasickému modelu vzdělávání.

Cíle otázky: nakolik se respondent ztotožňuje s hodnotami a principy ScioŠkol

Účel informace: práce s principy a hodnotami ScioŠkoly

10) Jakým způsobem se ve své činnosti snažíte aplikovat principy a hodnoty ScioŠkoly?

Cíl: konkrétní činnosti asistenta pedagoga právě ve ScioŠkole

Účel: práce s principy a hodnotami ScioŠkoly

11) Prostor pro informace od respondentů nad rámec výše položených otázek.

Cíl: nedefinován

Účel: prostor pro informace nad rámec dotazníkového šetření

4.2 Použité metody

Vzhledem k faktu, že projekt ScioŠkol funguje od roku 2015 a samotní asistenti pedagoga jsou ve ScioŠkolách nově, bylo v rámci práce přistoupeno ke kvalitativnímu výzkumu. Kvantitativní způsob nemohl být zvolen z důvodů nízkého počtu osob na pozici práce asistenta pedagoga ve ScioŠkolách. Kvalitativní způsob byl použit i z důvodu podstaty stanovených cílů. Cílem není ověřování hodnot a platnosti hypotéz, ale spíše detailní popis situace a uchopení zmíněného tématu.

Pro potřeby zjištění dat byla použita metoda dotazníkového šetření. Byl sestaven dotazník vlastní konstrukce, ve kterém stanovené otázky navádějí respondenta k vytyčeným tematickým okruhům a dále ve výpovědi související s dílčími cíli práce. V dotazníku byly použity typy otázek (Martin Skutil a kol.) a to otázky otevřené a uzavřené.

Dotazník byl dále zpracován níže uvedenými metodami.

Pro potřeby stanovení vypovídající hodnoty informací získaných od respondentů byly použity operace interpretace dat. Operace často probíhaly současně a jednotlivé kroky nejsou v práci uvedeny. Práce obsahuje vždy až poslední krok interpretace dat, tedy samotné kódování. V průběhu práce byly použity metody:

Transkripce – tedy převod dat do lépe zpracovatelné podoby. Bohaté a košaté texty odpovědí byly převedeny na stručnější vyjádření.

Segmentace – informace jsou roztrženy do obsahově shodných bloků a uspořádány pro další interpretaci.

Kódování – označení vybraných sdělení výstižným kódem či značkou, která širě definuje podstatu informace.

Kategorizace – vybrané kódy jsou přiřazeny kategoriím, které mají shodnou podstatu informace a umožňují její srovnání.

4.3 Předpoklady výzkumu a jeho průběh

Aby samotné šetření mělo vypovídající hodnotu, bylo třeba zavést pro potřeby výzkumu několik pravidel jak pro respondenty, tak pro tazatele.

Před zahájením výzkumu:

- Každý z respondentů byl upozorněn, že nejsou špatné a dobré odpovědi, že je cílem zmapovat právě jeho subjektivní vnímání dotazovaných problémů.
- Všichni respondenti udělili souhlas s užitím jejich výpovědi pro potřeby této práce.
- Respondenti byli informováni o možnosti ukončení šetření v kterékoliv jeho fázi na základě jejich přání, či na možnost nezodpovězení dílčích otázek.
- Dále byli seznámeni s účelem šetření a poučeni o způsobu, jakým se bude s informacemi dále nakládat.

Výběr respondentů:

- Z důvodu nedostatku asistentů pedagoga ve ScioŠkolách, autorka práce oslovila pět respondentů. Dotazník byl každému odeslán pomocí e-mailové komunikace. Dotazovaní respondenti jsou ženy z důvodu nedostatku mužů na pozici asistenta pedagoga ve ScioŠkolách.

V závěru šetření:

- Tazatel umožnil respondentovi dodat v dotazníkovém šetření další informace, které v jeho odpovědích nezazněly, ale respondent si myslí, že by je bylo vhodné uvést nad rámec odpovědi.

4.4 Výzkumné šetření, odpovědi respondentů

1) Co a kdy vás přivedlo k práci asistenta pedagoga?

Respondent 1 – „Před nástupem do ScioŠkoly jsem pracovala jako učitelka, ale nevyhovoval mi přístup zaměstnavatele. Chtěla jsem začít pracovat ve svobodné škole. O ScioŠkole mi řekla moje známá. Zavolala jsem tam a zrovna hledali asistenty. Jako asistentka pedagoga na ScioŠkole působím od února 2018.“

Výstup kódování: v minulosti jiná pracovní pozice, nyní pracuje jako asistent pedagoga po dobu 4 měsíců

Shrnutí informace: Respondentka v minulosti pracovala na jiné škole jako učitelka a nyní se věnuje práci asistenta pedagoga ve ScioŠkole. Zde působí již 4 měsíce.

Respondent 2 – „K práci asistenta pedagoga mě přivedla práce ve Scioškole. Vzhledem k tomu, že nemám patřičné vzdělání, vrhla jsem se do kurzu na AP, a to na začátku tohoto školního roku. Kurz pod Rhythmem mi pomohl se posunout. Pracuji nyní jako volnočasový průvodce, tzv. klubák a asistuji jednomu chlapci dle potřeby.“

Výstup kódování: volnočasový průvodce ve ScioŠkole, absolvování kurzu pro asistenty pedagoga

Shrnutí informace: Respondentka již v minulosti pracovala ve ScioŠkole na jiné pozici. Dnes na ScioŠkole působí jako tzv. klubák (volnočasový průvodce). Absolvovala kurz pro asistenty pedagoga a nyní dle potřeby zaměstnavatele pracuje jako asistent pedagoga.

Respondent 3 – „Ve Scioškole jsem začala pracovat od 1/2017 jako klubák. Asistenti jsou na škole zapojeni od 9/2017. Protože v listopadu došlo k odchodu, dostala jsem nabídku práci vykonávat a vzala jsem ji. Vedla mě k tomu chuť pracovat s dětmi i jinak než v klubu, pomáhat jim při hodinách a podpořit je při zvládnutí jejich složitých situací.“

Výstup kódování: v minulosti jiná pozice ve ScioŠkole, na pozici asistenta pedagoga 8 měsíců.

Shrnutí informace: Respondentka ve ScioŠkole v minulosti pracovala jak „klubák“ (volnočasový průvodce) a díky odchodu asistenta pedagoga jí byla tato pozice nabídnuta. Respondentka na pozici asistenta pedagoga působí jeden školní rok (8 měsíců).

Respondent 4 – *„Zvědavost, jak vypadá integrace ve ScioŠkole. Jsem tu od konce srpna 2017.“*

Výstup z kódování: na pozici asistenta pedagoga cca 10 měsíců
Shrnutí informace: Respondentka pracuje na pozici asistenta pedagoga od konce srpna roku 2017.

Respondent 5 – *„Pracovala jsem jako asistentka pedagoga na jiné základní škole a chtěla jsem změnu. Jako asistentka pedagoga ve ScioŠkole pracuji od září roku 2018“*

Výstup kódování: v minulosti práce na pozici asistenta pedagoga, ve Scioškole na pozici asistenta pedagoga 10 měsíců

Shrnutí informace: Respondentka již v minulosti pracovala jako asistentka pedagoga na jiné základní škole a k práci ve ScioŠkole ji přivedla touha po změně. Na pozici asistenta pedagoga ve Scioškole pracuje již 10 měsíců.

2) Vykonávala jste práci asistenta pedagoga i na jiné škole než je ScioŠkola?

Respondent 1 – *„Ano, již jsem pracovala jako asistent pedagoga na veřejné základní škole. Nevydržela jsem zde ovšem dlouho a po měsíci vykonávané práce jsem dobrovolně ze školy odešla.“*

Výstup z kódování: v minulosti práce na pozici asistenta pedagoga, nespokojenost v zaměstnání

Shrnutí informace: Respondentka v minulosti působila jako asistentka pedagoga na veřejné základní škole. Do odpovědi ovšem také uvedla, že nebyla s prací spokojena a po krátkém časovém období ze zaměstnání dobrovolně odešla.

Respondent 2 – *„Ne, pokud nepočítám dobrovolnickou činnost - equiterapii a canisterapii u postižených dětí a výpomoc v lesní školce.“*

Výstup z kódování: nezkušenost s prací na pozici asistenta pedagoga, v minulosti terapeutická práce s dětmi

Shrnutí informace: V odpovědi respondentky se dovídáme, že nemá s prací asistenta pedagoga předešlé zkušenosti. V odpovědi je ovšem zmínka o terapeutické činnosti, která se věnovala handicapovaným dětem.

Respondent 3 – „Ne“

Shrnutí informace: Respondentka nemá s prací na pozici asistenta pedagoga předešlé zkušenosti.

Respondent 4 – „Ano, pracovala jsem jako asistent pedagoga před 12 lety. Jednalo se o necelý školní rok. Byla jsem externí zaměstnanec. Zaměstnavatelem mi byla nezisková organizace zabývající se inkluzí.“

Výstup z kódování: předchozí zkušenost s prací na pozici asistenta pedagoga, doba praxe v minulosti – 1 rok.

Shrnutí informace: Respondentka před 12 lety pracovala na pozici asistenta pedagoga. Tuto činnost vykonávala pod dobu jednoho roku.

Respondent 5 – „Jak jsem již uvedla výše, pracovala jsem jako asistentka pedagoga na veřejné základní škole, kde jsem působila 2 školní roky.“

Výstup kódování: předešlá zkušenost s prací na pozici asistenta pedagoga, pracovní zkušenost v minulost 2 roky

Shrnutí informace: V odpovědi hraje důležitou roli poznatek, že respondentka již v minulosti pracovala na pozici asistenta pedagoga na veřejné základní škole. Délka její předešlé praxe činí 2 roky.

3) Jak jste byla při nástupu do ScioŠkoly seznámena s koncepcí celého projektu?

- a) Při nástupu do zaměstnání jsem byla vedením ScioŠkoly zcela seznámena s koncepcí.
- b) Při nástupu do zaměstnání jsem byla vedením ScioŠkoly seznámena s koncepcí jen částečně.
- c) Při nástupu do zaměstnání jsem nebyla vedením ScioŠkoly seznámena s koncepcí.

Svou odpověď, prosím, detailněji popište.

Respondent 1 – „Jednoznačně volím odpověď „b“. Cítila jsem, že vedení školy je velmi zaneprázdněné. Vše jsem se učila za běhu od svých kolegů. Ze začátku jsem byla kvůli dezinformačnímu šumu zmatená. Ale nakonec jsem se zorientovala. Cítím ovšem, že o konceptu ScioŠkoly pořád nevím všechno.“

Výstup kódování: respondentka s koncepcí seznámena částečně

Shrnutí informace: Dle respondentky vedení ScioŠkoly nevěnovalo dostatek času pro seznámení nového asistenta pedagoga s celou koncepcí projektu.

Respondent 2 – „Při nástupu do zaměstnání jsem byla vedením ScioŠkoly seznámena s koncepcí jen částečně. Sama mám ve Scioškole dítě, takže jsem se sama informovala již před založením školy a před nástupem svého dítěte na tuto školu. Cca po půl roce od založení školy jsem nastoupila.“

Výstup kódování: respondentka s koncepcí seznámena částečně, matka žáka ve ScioŠkole

Shrnutí informace: Dotazovaná zvolila odpověď „b“. Do ScioŠkoly dochází její dítě a byla díky vlastnímu zájmu s koncepcí seznámena již před nástupem do zaměstnání.

Respondent 3 – „Jednoznačně volím odpověď „b“. Při nástupu do zaměstnání jsem byla s koncepcí ScioŠkoly vedením seznámena jen částečně. Když jsem přišla do školy/klubu, tak jsem si zjišťovala koncepci sama a postupně od kolegů. Když mi potom nabídli asistenta, tak už se předpokládalo, že to vím. Víc než vedení školy mi poskytl potřebné informace speciální pedagog.“

Výstup kódování: dotazovaný volí odpověď „b“, informace získány od speciálního pedagoga

Shrnutí informace: Respondentka zvolila odpověď „b“. Vedení školy se domnívalo, že dotazovaná je již s koncepcí dostatečně seznámena díky vykonávané práci ve ScioŠkole v minulosti. Veškeré potřebné informace k práci získala posléze od speciálního pedagoga.

Respondent 4 – „Z výše uvedených mé zkušenosti odpovídá odpověď „b“. Vedení se mě při pohovoru zeptalo, co o ScioŠkole vím a zda mám o stylu a koncepci školy ponětí. Zároveň dodalo (vedení školy), že zvyknout si na systém ScioŠkoly přirozené trvá několik měsíců. Uvedli, že se může jednat o dobu 6 měsíců.“

Výstup kódování: dotazovaná zvolila odpověď „b“, nedostatečné informace od vedení školy

Shrnutí informace: Vedení školy seznámilo naši respondentku s koncepcí projektu jen částečně a uvedlo, že na systém ScioŠkol je nutné si navyknout. Takový proces může podle vedení ScioŠkoly trvat půl roku.

Respondent 5 – „*Určitě volím odpověď „b“.* Při nástupu do ScioŠkoly probíhalo vše dost hekticky. Neustále jsem se dotazovala kolegů. Ve volném čase jsem si pročítala webové stránky, abych celému konceptu porozuměla. Rozhodně bych uvítala, kdyby se vedení ScioŠkoly více snažilo nás uvést do dění.“

Výstup kódování: dotazovaná s koncepcí seznámena jen částečně, nedostatečné proškolení

Shrnutí informace: Respondentka není spokojená s tím, jakým způsobem jí vedení ScioŠkoly nabídlo proškolení a potřebné informace, které jsou zapotřebí ke správnému uchopení daného projektu.

4) Co je v popisu vaší práce na pozici asistenta pedagoga ve ScioŠkole?

Respondent 1 – „*Primárně se musím postarat o to, aby děti se speciálními vzdělávacími potřebami byly v „obrazu“.* Během výuky se jim snažím věnovat. Zároveň se snažím, abych u nich nebyla neustále přítomna. Myslím, že asistent pedagoga by měl takové děti taky občas nechat „dýchat“. Pomáhám tedy celé naší „třídě“. Během projektů pomáhám průvodcům s přípravou výuky apod. Práce asistenta pedagoga ve ScioŠkole je doopravdy rozmanitá.“

Výstup kódování: zajištění dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, práce s celou třídou, spolupráce s průvodcem – příprava výuky

Shrnutí informace: Respondentka uvedla, že nepracuje jen se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, ale s celou třídou. Nadále uvádí, že během projektové výuky se společně s průvodci podílí na přípravě výuky. Tvrdí, že práce asistenta pedagoga ve ScioŠkole je velmi rozmanitá.

Respondent 2 – „*Zajištění vzdělávání dítěte, které pomoc potřebuje. Pod vedením speciálního pedagoga ve spolupráci s pedagogem, patronem daného dítěte a zajištění bezpečnosti pro něj a jeho okolí.“*

Výstup kódování: práce s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami, spolupráce s průvodci

Shrnutí informace: Dotazovaná uvedla, že její náplň práce spočívá především v práci s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami. Na tento fakt navazuje spolupráce s průvodci, která je při práci se žáky nezbytná.

Respondent 3 – *„Pozice je nová a ještě se utváří podle zkušeností z prvního roku. Jsem asistentka pro „věkovku“. Spolupracuji s jednotlivými průvodci. Hlavně s jedním, který má ve své skupině nejvíc dětí. Některým dětem se věnuji v hodině (podpora při projektech, při psaní, čtení s porozuměním, matematice). S některými dětmi chodíme do většího klidu a věnujeme se matematice a čtení s pomůckami, a to proto, že potřebují víc klidu a jsou v učebnici jinde než zbývající třída.“*

Výstup kódování: práce se žáky napříč celou třídou, podpora při projektech, spolupráce s průvodci

Shrnutí informace: Z odpovědi je zřejmé, že respondentka pracuje s celou skupinou žáků. Pomáhá průvodcům při projektech a spolupracuje s nimi. Pokud to daná situace vyžaduje, odchází s dětmi mimo třídu, aby vytvořila správné klima pro vzdělávací proces.

Respondent 4 – *„Přímá pedagogická činnost u dětí se specifickými potřebami učení. Pomoc v komunikaci mezi dítětem x průvodcem, dítětem x zákonným zástupcem, dítětem x kolektivem. Podílet se na tvorbě vzdělávacího plánu. Suplování za průvodce. Vykonávání nepřímé a související pedagogické činnosti. Účast na vzdělávacích seminářích pedagogických pracovníků. Vedení příslušné dokumentace.“*

Výstup kódování: práce s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami, komunikace mezi zúčastněnými stranami, tvorba vzdělávacího plánu, nepřímá pedagogická činnost, účast na seminářích, vedení dokumentace

Shrnutí informace: Respondentka uvádí, že její náplň práce na pozici asistenta pedagoga ve ScioŠkole obsahuje rozmanitou škálu aktivit, které se týkají přímé i nepřímé pedagogické činnosti. Dotazovaná také uvádí, že ve škole v rámci svého úvazku supluje za své kolegy průvodce. Nadále se zmiňuje, že se účastní vzdělávacích seminářů pro pedagogické pracovníky.

Respondent 5 – *„Čas od času mám pocit, že dělám všechno. Častokrát supluji, když chybí průvodce. Pracuji s dítětem, které má ADHD, ale také s celou skupinou, třídou.“*

Snažím se zajistit co nejvhodnější prostředí pro všechny. Pravidelně se účastním porad a různých seminářů, které nám škola poskytuje. Spolupracuji s průvodci.“

Výstup kódování: práce s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami, suplování za kolegy, práce s celou skupinou žáků, účast na poradách a seminářích

Shrnutí informace: Dotazovaná pracuje s dítětem, které trpí poruchou ADHD, ale nadále pomáhá při výuce celé třídě. Pravidelně se účastní porad a vzdělávacích seminářů. Aktivně spolupracuje s průvodci a často za ně supluje.

5) Je náplň práce asistenta pedagoga ve ScioŠkole širší než na škole veřejné?

Respondent 1 – *„Myslím si, že jednoznačně ano. Ale nevadí mi to, mám prostor pro kreativitu. Někdy se stane, že se ze mě díky suplování nebo při spolupráci na projektech stane průvodce. Práce není stereotypní.“*

Výstup kódování: širší obsah práce, suplování, pomoc při projektech

Shrnutí informace: Díky této odpovědi je patrné, že dotazovaná respondentka se domnívá, že obsah práce asistenta pedagoga ve ScioŠkole je širší než na škole veřejné. Tento fakt ovšem hodnotí kladně. Udává, že má tím pádem prostor pro vlastní kreativitu.

Respondent 2 – *„Nemohu soudit z nedostatku zkušeností.“*

Výstup kódování: nedostatek zkušeností

Shrnutí informace: Respondentka udává, že nemá dostatečné množství zkušeností, které by měly vypovídající hodnotu pro zodpovězení položené otázky.

Respondent 3 – *„Nemohu posoudit. Nemám tolik zkušeností, ale předpokládám, že ano.“*

Výstup kódování: nedostatek zkušeností

Shrnutí informace: Dotazovaná se domnívá, že obsah práce asistenta pedagoga ve ScioŠkole je širší než na škole veřejné. Není si tím ovšem jista kvůli nedostatku zkušeností.

Respondent 4 – *„Ano“*

Shrnutí informace: Respondentka jasně uvádí, že obsah práce na pozici asistenta pedagoga ve ScioŠkole je širší než na škole veřejné. Další doplňující informace nepodává.

Respondent 5 – „Jednoznačně ano“

Shrnutí informace: Dotazovaná je přesvědčená, že rozsah její práce je širší než na škole veřejné a nadále do dotazníku neuvádí další informace, které by její tvrzení podtrhly.

6) Odpovídá rozsah vaší činnosti na pozici asistenta pedagoga zákonem definovanému rozsahu?

Respondent 1 – „*Neodpovídá, myslím si, že toho dělám o něco víc.*“

Výstup kódování: rozsah práce je širší

Shrnutí informace: Dotazovaná se domnívá, že rozsah její práce neodpovídá zákonem definovanému rozsahu. Podotýká, že její práce má širší rozsah.

Respondent 2 – „*Práci asistenta pedagoga dělám v souladu se zákonem a v co nejlepší víře pomoci svěřenému dítěti zvládat sociální situace a vzdělávání úměrně jeho věku a potřebám.*“

Výstup kódování: práce asistenta pedagoga v souladu se zákonem

Shrnutí informace: Asistentka pedagoga odpověděla, že její práce odpovídá zákonem definovanému rozsahu.

Respondent 3 – „*Ano*“

Shrnutí informace: Respondentka bez detailnějšího komentáře odpovídá, že její práce asistenta pedagoga ve ScioŠkole odpovídá zákonem definovanému rozsahu.

Respondent 4 – „*Ano*“

Shrnutí informace: Stejně jako odpověď předešlé respondentky se bez detailnějšího popisu dozvídáme, že rozsah práce asistenta pedagoga ve ScioŠkole odpovídá zákonem definovanému rozsahu.

Respondent 5 – „*Nejsem si jistá. Neznám přesné znění definice zákona.*“

Výstup kódování: neznalost definice zákona

Shrnutí informace: Dotazovaná není seznámena s přesným zněním zákona. Proto na položenou otázku v dotazníku nemohla jednoznačně odpovědět.

7) Jsou vaše kompetence při práci asistenta pedagoga ve ScioŠkole nastaveny dostatečně jasným způsobem?

- a) Ano, kompetence asistenta pedagoga ve ScioŠkole jsou jasně vymezené.
- b) Kompetence asistenta pedagoga ve ScioŠkole nejsou jasně vymezené.

Svou odpověď rozveďte.

Respondent 1 – *„Myslím, že ScioŠkola musí na spolupráci s asistenty pedagoga ještě zapracovat. Čas od času samotní průvodci nevědí, k čemu přesně asistenta využít. Vedení školy ještě nemá jasno, jaké kompetence asistent pedagoga má. Ale vzhledem k faktu, že se nám asistentům intenzivně věnuje speciální pedagog, myslím, že jsme na dobré cestě. Proto volím odpověď „b“.“*

Výstup kódování: kompetence nejsou jasně vymezené

Shrnutí informace: Dotazovaná zvolila odpověď „b“. Tím tedy říká, že kompetence asistenta pedagoga ve ScioŠkole nejsou jasně vymezené. Domnívá se, že ScioŠkola musí na spolupráci s asistenty pedagoga zapracovat. Kladně hodnotí spolupráci se speciálním pedagogem.

Respondent 2 – *„Kompetence asistenta pedagoga ve ScioŠkole nejsou jasně vymezené. Volím odpověď b. Nemám moc zpětných reflexí, občas jsem nejistá a řeším situace intuitivně. Nelíbí se mi komunikace spec. ped. x patron x rodič x psycholog x vedení - nemohu to ovlivnit a zlepšit.“*

Výstup kódování: kompetence nejsou jasně vymezené, špatná komunikace mezi zúčastněnými stranami

Shrnutí informace: Respondentka negativně hodnotí komunikaci s rodiči, patronem, psychologem, vedením školy, speciálním pedagogem. Kompetence asistenta pedagoga ve ScioŠkole dle dotazované nejsou jednoznačně vymezené. Asistentka cítí, že ze své pozice nemůže situaci zlepšit.

Respondent 3 – *„Kompetence nejsou jasně vymezené. Stále se nastavují.“*

Výstup kódování: kompetence nejsou jasně vymezené

Shrnutí informace: Z odpovědi je čitelné, že kompetence asistenta pedagoga ve ScioŠkole se dle výpovědi dotazované neustále nastavují a nejsou tím pádem doposud jasně vymezené.

Respondent 4 – „Z výše uvedeného vybírám „b“. Přesto kladně hodnotím přístup a ochotu speciálního pedagoga i vedení, kteří se snaží kompetence vymezit. V mém případě se to projevilo jako potřeba či nutnost s ohledem na specifické projevy chování integrovaného dítěte.“

Výstup kódování: kompetence nejsou jasně vymezené, kladné hodnocení spolupráce se speciálním pedagogem a vedením

Shrnutí informace: Z výše uvedené odpovědi vyplývá, že ačkoli respondentka vnímá, že kompetence asistenta pedagoga ve ScioŠkole nejsou jasně vymezené, kladně hodnotí spolupráci se speciálním pedagogem a vedením, kteří se snaží kompetence nastavovat.

Respondent 5 – „Kompetence nejsou jasně vymezené, ale myslím, že to není problém jen ScioŠkoly. Často slýchám od kolegů, kteří pracují jako asistenti pedagoga na jiných školách, že se potýkají s podobnými problémy.“

Výstup kódování: kompetence nejsou jasně vymezené

Shrnutí informace: Z odpovědi je patrné, že respondentka je přesvědčena, že kompetence asistenta pedagoga ve ScioŠkole nejsou vymezené. Zároveň dodává, že se jedná o problém inkluze jako takové. Vymezení kompetencí pro spolupráci s asistenty pedagoga je dle dotazované širší problém.

8) Jste z pozice asistenta pedagoga dostatečně vtažen do spolupráce s rodiči, patronem a speciálním pedagogem?

Respondent 1 – „Když jsem do ScioŠkoly nastoupila, měla jsem pocit, že do spolupráce vůbec vtažena nejsem. Ale začali jsme o tom s průvodci mluvit a situace se zlepšila. Ke všem důležitým schůzkám již bývám přizvána. Ale máme se v rámci spolupráce ještě rozhodně kam posouvat.“

Výstup kódování: nedostatečná spolupráce, postupné zlepšování

Shrnutí informace: Dotazovaná byla při nástupu do zaměstnání vtažena do spolupráce s rodiči, patronem a speciálním pedagogem nedostatečně. Respondentka ovšem uvádí, že se stav postupně zlepšuje díky komunikaci s průvodci.

Respondent 2 – „*Nejsem, ale asistuji minimálně, což si myslím nebrání toku informací o dítěti.*“

Výstup kódování: nedostatečná spolupráce

Shrnutí informace: Jak již respondentka uvedla ve výše zmíněných odpovědích. Asistuje velmi málo a ve ScioŠkole působí také jako volnočasový průvodce. Přesto má pocit, že není z pozice asistenta pedagoga dostatečně vtažena do spolupráce se speciálním pedagogem, patronem a samotnými rodiči. Což dle výpovědi hodnotí negativně.

Respondent 3 – „*S rodiči ne. S patronem se vztah postupně prohlubuje a hledají se způsoby komunikace.*“

Výstup kódování: nedostatečná spolupráce s rodiči

Shrnutí informace: Spolupráce s rodiči je podle respondentky nedostatečná. Spolupráce s patronem se postupně vyvíjí.

Respondent 4 – „*Ano, jsem. Důvodem je potřeba úzké spolupráce z příčin, které jsem zmínila o otázce č. 7.*“

Výstup kódování: dostatečné spolupráce mezi patronem, rodiči a speciálním pedagogem

Shrnutí informace: U otázky č. 7 dotazovaná asistentka pedagoga uvádí, že velmi kladně hodnotí přístup vedení a speciálního pedagoga ve snaze o jasnější vymezení kompetencí asistenta pedagoga.

Respondent 5 – „*Ano, jsem.*“

Shrnutí informace: Bez detailnějšího popisu respondentka v dotazníku stroze uvedla, že je do spolupráce vtažena.

9) Nakolik se ztotožňujete s hodnotami a principy ScioŠkol?

- a) Ztotožňuji se zcela. Principy a hodnoty ScioŠkol jsou mi velmi blízké.
- b) Ztotožňuji se jen zčásti. Principy a hodnoty ScioŠkol jsou dle mého názoru správné, ale k celému projektu mám výhrady.
- c) Příliš se s principy a hodnotami ScioŠkol neztotožňuji, ale kladně hodnotím snahu o nový přístup ke vzdělávání.

d) S principy a hodnotami SciŠkol se neztotožňuji. Dávám přednost klasickému modelu vzdělávání.

Respondent 1 – „Ztotožňuji se jen zčásti. Principy a hodnoty ScioŠkol jsou dle mého názoru správné, ale k celému projektu mám výhrady.“

Výstup kódování: ztotožnění s principy a hodnotami zčásti, jisté výhrady k projektu

Shrnutí informace: Dotazovaná zvolila odpověď b. Uvedla tedy, že se s principy a hodnotami ztotožňuje jen zčásti.

Respondent 2 – „Jednoznačně musím vybrat odpověď „a“. S principy a hodnotami ScioŠkol se zcela ztotožňuji.“

Výstup kódování: naprosté ztotožnění s hodnotami a principy ScioŠkol.

Shrnutí informace: Asistentka pedagoga výše v odpovědích uvedla, že do ScioŠkol dochází její dítě. Seznámení s hodnotami a principy ScioŠkoly je tedy pro dotazovanou důležité i na poli osobního života.

Respondent 3 - *Ztotožňuji se jen zčásti. Principy a hodnoty ScioŠkol jsou dle mého názoru správné, ale k celému projektu mám výhrady“*

Výstup kódování: ztotožnění s principy a hodnotami zčásti, jisté výhrady k projektu

Shrnutí informace: Dotazovaná zvolila odpověď „b“. Uvedla tedy, že se s principy a hodnotami ztotožňuje jen zčásti.

Respondent 4 - *Ztotožňuji se jen zčásti. Principy a hodnoty ScioŠkol jsou dle mého názoru správné, ale k celému projektu mám výhrady.“*

Výstup kódování: ztotožnění s principy a hodnotami zčásti, jisté výhrady k projektu

Shrnutí informace: Dotazovaná zvolila odpověď „b“. Uvedla tedy, že se s principy a hodnotami ztotožňuje jen zčásti.

Respondent 5 - *Ztotožňuji se jen zčásti. Principy a hodnoty ScioŠkol jsou dle mého názoru správné, ale k celému projektu mám výhrady.“*

Výstup kódování: ztotožnění s principy a hodnotami zčásti, jisté výhrady k projektu

Shrnutí informace: Dotazovaná zvolila odpověď „b“. Uvedla tedy, že se s principy a hodnotami ztotožňuje jen zčásti.

10) Jakým způsobem se ve své činnosti snažíte aplikovat principy a hodnoty ScioŠkoly?

Respondent 1 – „Snažím se s dětmi vždy vést dialog a vše dostatečně v klidu vysvětlit. Snažím se nikomu nic nepřikazovat, což je někdy doopravdy těžké. Nikdy neopomím morální a etické hodnoty, které neustále opakuji. Děti se snažím rozvíjet i pro stránce sociální. Hádky a slovní útoky dětí nepřecházím. Snažím se, aby se uměly vzájemně respektovat a měly smysl pro „fair play“.“

Výstup kódování: trpělivý dialog se žáky, opakování morálních a etických hodnot, rozvíjení sociálních dovedností

Shrnutí informace: V odpovědi respondentka stručně hodnotí, jakým způsobem se snaží aplikovat principy a hodnoty do ScioŠkol při své práci na pozici asistenta pedagoga. Uvádí, že důležitý je pro ni samotný dialog, který vede se žáky, což koresponduje se snahou respondentky rozvíjet žáky i na poli sociálních vazeb.

Respondent 2 – „Každý den se snažím dávat dětem smysluplnost vzdělávání, dotahovat situace, dovysvětlit, dotahovat věci do konce a snažím se být doopravdy trpělivá.“

Výstup kódování: smysl vzdělávání, důslednost, trpělivost

Shrnutí informace: Dotazovaná vyzdvihuje především fakt, že dětem je třeba ukázat smysluplnost vzdělávání. Nadále v dotazníku popisuje, že za důležitou součást svojí práce považuje trpělivost a důslednost.

Respondent 3 – „Respektuji. Uznávám volnost ale s hranicemi, důslednost, dodržování schématu trivia - projektu ve věkovce.“

Výstup kódování: respekt, svoboda s vymezenými pravidly, důslednost, dodržování pedagogických zásad

Shrnutí informace: Respondentka 3 hovoří především o vzájemném respektu, který je pro koncept ScioŠkol zásadním a neodmyslitelným bodem. Bavíme se zde o vzájemném respektu, a to nejen na půdě školy.

Respondent 4 – „*Otevřeností a přímou komunikací. Humorem.*“

Výstup kódování: otevřenost, přímá komunikace, humor.

Shrnutí informace: Ze stručné odpovědi respondentky vyčteme, že vzniklé situaci při práci na pozici asistenta pedagoga se snaží přímou komunikací a humorem.

Respondent 5 – „*Vyzdvihla bych vzájemný respekt. Snažím se především o to, aby se všichni uměli navzájem respektovat.*“

Výstup kódování: snaha o vzájemný respekt

Shrnutí informace: Respondentka 5 podtrhla vzájemný respekt jako důležitý bod pro práci asistenta pedagoga ve ScioŠkole. Učinila tak stejně jako respondentka 3.

11) Prostor pro informace respondentů nad rámec vyplněného dotazníku. Poznatky, zkušenosti.

Respondent 1 – „*Práce asistenta pedagoga ve ScioŠkole je rozmanitá. Uvítala bych ovšem lepší komunikaci s vedením ScioŠkol.*“

Respondent 2 – „*Děti jsou stvoření, která když dokážeme vnímat, naslouchat a jsme trpěliví, pak nám ukáží spoustu ze svého světa, a moc nás naučí, pokud nám věří. Chybí mi ovšem dotahování důsledků, potvrzení přirozeného následku.*“

Respondent 3 – „*Zatím se stále nastavuje, jak by asistent pedagoga měl na škole fungovat. Bohužel je spoustu jiných priorit. Občas sama hledám hranice mezi volností školy a tvrdšími hranicemi, které děti, co mají asistenta, potřebují.*“

Respondent 4 – „*Ve ScioŠkole dle mého názoru panuje přátelská a pohodová atmosféra. Je to prostor pro rozvoj vlastních nápadů, komunikaci. Je to místo, kde se člověk nemusí bát být sám sebou. Z pozice asistenta oceňuji ochotu nejen vedení, ale i snahu mých kolegů. Všichni se snaží řešit nastalé situace co nejrychleji. Velmi pozitivně hodnotím možnost krátké krizové intervence v podobě dramaterapie u mého „svěřence“. Negativně hodnotím všudypřítomný hluk a chaos, který je dle mého vedlejším produktem vzdělávání svobodnou formou.*“

Respondent 5 – „*Ve ScioŠkole jsem ráda. Cítím, že pokud člověk doopravdy chce, může se zde osobnostně rozvíjet. Škola nám neustále nabízí různá školení, semináře. Myslím, že na jiných školách to tak není. Především ne na těch běžných základních*

školách. Líbí se mi, že jsou zde děti „v klidu“. Nikdo je nestresuje a mohou se tak rozvíjet a poznat, co je skutečně baví. Musím ale zmínit, že ScioŠkoly rozhodně nejsou pro všechny typy dětí. Někteří se zde nemusí najít.

4.5 Závěr šetření a rozprava

V této kapitole se autorka práce zaměřuje na závěr výzkumného šetření, které by mělo detailně popsat výše stanovené cíle výzkumu. K lepšímu uchopení položených otázek nám jsou k dispozici zvolené tematické okruhy. Tyto okruhy byly vydefinovány v kapitole 4.1, která je zaměřena cíle a samotné okruhy výzkumného šetření. Okruhy byly vydefinovány následovně:

- 1) Mapování skupiny respondentů
- 2) Rozsah činnosti asistenta pedagoga ve ScioŠkole
- 3) Postavení asistenta pedagoga ve ScioŠkole a jeho kompetence
- 4) Práce asistenta pedagoga s hodnotami a principy ve ScioŠkole

Každý z níže uvedených odstavců popisuje závěry, které autorka získala v každém dílčím tematickém okruhu. Následující odstavce popisují objektivní stav skutečností, shrnují odpovědi jednotlivých respondentů. Subjektivní náhled na problematiku autorka práce uvádí v rozpravě. Jednotlivé výstupy z tematických okruhů jsou rozděleny do níže uvedených podkapitol pro lepší orientaci v textu.

4.5.1 Mapování skupiny respondentů

Tento tematický okruh má za cíl zmapovat kvalifikaci respondentů, délku jejich praxe, předešlé pracovní zkušenosti. Získané informace poslouží pro lepší interpretaci následujících odpovědí respondentů.

Z odpovědí na otázky 1-3 vyplývá, že vybraný okruh respondentů byl zvolen vhodně. Ve skupině respondentů se nacházejí pedagogičtí pracovníci, kteří již v minulosti pracovali na pozici asistenta pedagoga, ale také osoby, které s pracovní pozicí asistenta pedagoga nemají předešlé zkušenosti. Výběr asistentů je tedy pro naše potřeby dostačující a rozmanitý.

Při nástupu do zaměstnání byli asistenti pedagoga seznámeni s konceptem ScioŠkol jen částečně. Vedení školy předpokládalo, že asistenti pedagoga koncept znají. Asistenti pedagoga získali podstatné informace o projektu od svých kolegů nebo díky samostudiu.

4.5.2 Rozsah činnosti asistenta pedagoga ve ScioŠkole

Další kapitola je věnována tematickému okruhu, který se věnuje rozsahu činnosti asistenta pedagoga ve ScioŠkole. Dané problematice se věnuje 4 - 6 otázka.

Z odpovědi č. 4 od respondentů vyplývá, že rozsah činnosti asistenta pedagoga ve ScioŠkole nezahrnuje jen práci s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami, ale také práce s celým kolektivem. Tento fakt souhlasí s ideou postavení asistenta pedagoga ve školách obecně. Někteří respondenti odpověděli, že spolupracují s průvodci při přípravě samotné výuky či při přípravě projektů. Asistenti pedagoga jsou také vedením využíváni při suplování.

Otázka č. 5 mapuje rozsah činnosti práce asistenta pedagoga ve ScioŠkole. Dotazovaní odpovídali na otázku, zda je náplň práce asistenta pedagoga širší než na škole veřejné. Tři z pěti respondentů odpověděli, že se domnívají, že je jejich práce obsáhlejší. Dva dotazovaní nebyli schopni na otázku dostatečně odpovědět z důvodu nedostatku předešlých pracovních zkušeností.

Otázka č. 5 z pohledu autorky práce nesplnila dostatečně svůj účel. Respondenti již neuvedli, jaké aktivity nad rámec práce asistenta pedagoga vykonávají.

Na otázku, zda je rozsah práce v souladu se zněním definovaného zákona, který hovoří o práci asistentech pedagoga, asistenti odpovídají, že je jejich rozsah činnosti v souladu se zněním zákona. Jeden z asistentů pedagoga vypovídá, že se zněním zákona nebyl doposud seznámen a nemůže tedy relevantně na otázku odpovědět.

4.5.3 Postavení asistenta pedagoga ve ScioŠkole a jeho kompetence

Pro správný chod výuky je více než nutné, aby byly kompetence asistenta pedagoga jasně vymezené a ohraničené. Jak je již v práci výše zmíněno, role asistenta pedagoga ve ScioŠkole je role zcela nová a je tedy zcela zřetelné, že ScioŠkola byla nucena v rámci inkluzivního vzdělávání asistenty pedagoga zapojit do celého projektu ScioŠkol.

Když měli respondenti odpovídat na otázku, která se týkala nastavení kompetencí práce asistenta pedagoga, jednohlasně se shodli, že jsou kompetence asistenta pedagoga ve ScioŠkole nastavené nedostatečně.

Dalším důležitým bodem dotazníku byla otázka, zda je asistent pedagoga vhodně vtažen do spolupráce s rodiči, patronem a speciálním pedagogem. Odpovědi respondentů se v této oblasti rozcházejí. Tři asistenti pedagoga odpověděli, že nejsou spokojeni se

spoluprací s výše zmíněnými. Dva respondenti uvedli, že jsou do spolupráce vtaženi vyhovujícím způsobem.

4.5.4 Práce asistenta pedagoga s hodnotami a principy ve ScioŠkole

Vzhledem k faktu, že ScioŠkola zastává jisté pedagogické principy a hodnoty, je nutné se zaměřit na práci asistentů pedagoga v rámci celého projektu.

Čtyři z pěti respondentů uvedli odpověď, že se s principy a hodnotami ztotožňují jen zčásti. Primárně uvádějí, že principy jsou nastaveny správně, ale mají k fungování celého projektu jisté výhrady. Jeden z pěti respondentů uvedl, že s principy a hodnotami se zcela ztotožňuje. Respondentka uvedla, že do ScioŠkoly chodí její vlastní dítě. Celému projektu tedy velmi důvěřuje.

V dotazníkovém šetření se autorka práce respondentů ptala, jakým způsobem se snaží hodnoty a principy ScioŠkol aplikovat do spolupráce s dětmi. Dotazovaní odpovídali, že se snaží být důslední, trpěliví a respektující. Jejich výpovědi se shodují.

4.6 Rozprava

Cílem výzkumného šetření bylo zjistit, jak vypadá role asistenta pedagoga v rámci projektu ScioŠkol. Díky dotazníkovému šetření autorka práce narazila na témata, která jsou vhodná k další rozpravě.

Ze závěru šetření jasně vyplývá, že rozsah činností asistenta pedagoga ve ScioŠkole je velmi rozmanitý a obsahuje intenzivní spolupráci s průvodci, speciálním pedagogem, práci nejen s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami.

Někteří dotazovaní ovšem nad rámec dotazníkového šetření ve výpovědích dále uvedli, že pozitivně hodnotí snahu školy o vzdělávání asistentů pomocí různých školení a seminářů.

Ze šetření se dále dovídáme, že asistenti pedagoga by zajisté ocenili lepší komunikaci s vedením ScioŠkoly obecně. Je velmi nutné podotknout, že při nástupu do zaměstnání nebyli asistenti pedagoga vedením školy dostatečně seznámeni s konceptem daného projektu. Tento fakt vedl k chaosu při nástupu do zaměstnání, který nepřispívá ke správnému klimatu při práci s dětmi či dospívajícími. S hodnotami a principy by asistenti pedagoga měli být seznámeni neprodleně při nástupu do zaměstnání.

Pokud se ovšem zaměříme na aplikování těchto hodnot a principů do výuky, asistenti pedagoga se shodují. Všichni respondenti uvedli, že se snaží být trpěliví, důslední a respektující. Je tedy zřejmé, že při své práci reflektují koncept ScioŠkol. Pozitivní je také fakt, že asistenti byli k práci ve ScioŠkole natolik vnitřně motivovaní, že si informace potřebné k vykonávání práce vyhledali pomocí samostudia nebo našli pomoc u svých zkušenějších kolegů.

Za podstatný bod autorka práce považuje samotné nastavení kompetencí při spolupráci s asistenty pedagoga. Pokud nejsou kompetence nastaveny dostatečným způsobem, dochází při výuce k nedorozumění mezi asistentem a průvodcem, učitelem. V rámci inkluze je tedy nutné s asistenty efektivně a aktivně spolupracovat. Respondenti jednohlasně odpověděli, že nejsou spokojeni se stavem nastavených kompetencí. Tento fakt by měly ScioŠkoly v budoucnu zohlednit a zapracovat.

5 Závěr

Autorka bakalářské práce „Práce asistenta pedagoga ve Scio školách“ v díle stručně popsala téma inkluzivního vzdělávání na území České republiky a dále v textu čtenáře seznámila s novým projektem ScioŠkol. V díle autorka detailně vylíčila hodnoty a pedagogické principy, které ScioŠkoly zastávají. Napříč kapitolami se dotýká role asistenta pedagoga ve vztahu k danému projektu. Díky dotazníkovému šetření uvedla rozsah práce asistenta pedagoga ve ScioŠkole.

autorka zmínila několik důležitých bodů, které je třeba při práci s asistenty pedagoga v budoucnu zohlednit a reflektovat. Jedním z důležitých bodů je spolupráce asistenta pedagoga s ostatními pedagogickými pracovníky či nastavení pracovních kompetencí asistenta pedagoga. Ze šetření vyplynulo, že kompetence nejsou nastavené vyhovujícím způsobem.

Dále se autorka práce zaměřila na samotné aplikování hodnot a pedagogických principů ScioŠkol při práci s dětmi a dospívajícími jedinci v rámci práce asistentů pedagoga.

Získané poznatky zajisté poslouží nejen ScioŠkolám, ale i ostatním školám či ústavům pro lepší uchopení spolupráce s asistenty pedagoga obecně.

6 Seznam použité literatury

LITERATURA

KALENSKÁ, Blanka., Státní maturitu bych zrušil. *Téma*. Praha 5, 2018, (23), 74. ISSN 2336-4815.

KENDÍKOVÁ, Jitka. *Vzdělávání žáka s SVP*. Praha: Raabe, 2016. Dobrá škola. ISBN 978-80-7496-213-4., s. 74

MAZAČOVÁ, Nataša. *Vybrané pedagogické inovace v současné škole*. Praha: Univerzita Karlova v Praze - Pedagogická fakulta, 2008. ISBN 978-80-7290-373-3., s. 35

PRŮCHA, Jan. *Alternativní školy*. 60-291-94. Vysoká pedagogická fakulta v Hradci Králové: Gaudeamus, 1994. ISBN 80-7041-972-5. s. 7

TOMKOVÁ, Anna, Jitka KAŠOVÁ a Markéta DVOŘÁKOVÁ. *Učíme v projektech*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-527-1, s. 19

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

© 2011-2018 NÚV – Národní ústav pro vzdělávání, Národní ústav pro vzdělávání [online], [cit. 2018-04-05] Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/16>

© Nová škola, o.p.s. 2013, Portál pro školní asistenty a asistenty pedagogů [online]. [cit. 2018-05-05] Dostupné z: <http://www.asistentpedagoga.cz/prace-s-zaky>

© www.scio.cz, s.r.o, ScioŠkoly - školy, kam se děti těší, 2018, [online], [cit. 2018-05-05] Dostupné z: <https://www.scio.cz/scioskoly/>

Tento seznam byl zpracován podle platné bibliografické normy (ČSN ISO 690 v aktualizované verzi).

7 Přílohy

Práce neobsahuje přílohy.